

**Periodisk evaluering av studieprogrammene i sosiologi
Universitetet i Oslo**

Karen Christensen (Universitetet i Bergen)

Adrian Farner Rogne (student, Universitetet i Oslo)

Lars-Erik Becken (PROBA Samfunnsanalyse)

Bjørn Stensaker (Universitetet i Oslo)

Oslo, Juli 2015

1. Introduksjon

Samfunnsvitenskapelig fakultet (SV) ved Universitetet i Oslo (UiO) har oppnevnt følgende komité til å gjennomføre den periodiske evalueringen av årsenheten, bachelor- og masterprogrammet i sosiologi ved fakultetet våren 2015: Karen Christensen (Instituttleder, Sosiologisk institutt, UiB), Adrian Farner Rogne (masterstudent, ISS), Lars-Erik Becken (Sosiolog og daglig leder av PROBA Samfunnsanalyse) og Bjørn Stensaker (komiteens administrator, Professor - Institutt for pedagogikk, UiO). En periodisk evaluering er en del av kvalitetssystemet ved UiO, og er en prosess som i hovedsak er innrettet for å gjøre en helhetlig vurdering av programmene, med en spesiell forankring i fakultetets strategiske plan for 2010-2020.

I forkant av evalueringen hadde Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi (ISS) utarbeidet en egevaluering som ga komiteen sentral bakgrunnsinformasjon om studieprogrammene, deres innretning og resultater. I tillegg fikk komiteen også tilsendt en del statistikk og studentevalueringer. Komiteen hadde den 12. juni møter med utdanningsledelsen, studiekonsulenter, lærere og utvalgte studenter (ikke årsenheten) ved nevnte studieprogrammer. Komiteens synspunkter og anbefalinger er basert på dette datagrunnlaget og interne drøftinger i komiteen. Komiteen står samlet bak synspunktene og anbefalingene i denne rapporten.

I mandatet for komiteen er det eksplisitt bedt om at den periodiske evalueringen bør være relativt kortfattet og eksplisitt, og komiteen har forholdt seg til dette i utformingen av rapporten. For mer utfyllende beskrivelser av studietilbudet viser vi derfor til den meget fylldige og informative egevalueringen som er utarbeidet.

De tre studietilbudene som vurderes i denne omgang er svært forskjellige både i omfang, historikk og profil. Årsenheten i sosiologi ble etablert høsten 2013 med 30 studieplasser, og er et tilbud som er ment for de som ønsker å «prøve ut» sosiologi i et mindre omfang enn et fullt bachelorprogram. Det er en antagelse om at dette også kan være et virkemiddel mot frafall i bachelorprogrammet. Bachelor- og masterprogrammene så dagens lys i 2003, og er videreføring av de klassiske studietilbudene i sosiologi ved Universitetet i Oslo. Som antydning over har bachelorprogrammet en utfordring når det gjelder frafall, og begge programmene har i de senere årene hatt redusert søkning. Det er en økende andel av de som får plass ved studiene som ikke møter opp til studiestart.

2. Årsenheten

Søkingen til årsenheten i sosiologi er svært god (100 førsteprioritetssøkere til 30 studieplasser i 2014/15), og komiteens inntrykk er at årsenheten har fungert svært godt siden den ble startet opp i 2013. At studenter gis en mulighet til å få innblikk i sosiologifaget gjennom et systematisert opplegg der det i stor grad er bestemt hvilke emner som skal inngå

kan være en fordel for faget, da flere på denne måten får en grunnleggende innføring i sosiologi uten å måtte melde seg på bachelorprogrammet eller ta fag som enkeltemner.

Et sentralt poeng ved opprettelsen av årsenheten var å motvirke frafall på bachelorprogrammet gjennom at «tvilere» kan søke seg til årsenheten. Det er for tidlig å vurdere effektene av årsenheten, men komiteen er enig i at tilbudet om en årsenhet kan bidra til å redusere frafallet fra bachelorprogrammet, og særlig om overgangen til bachelorprogrammet gjøres faglig attraktiv og administrativt enkel.

Generelt virker oppbyggingen av årsenheten hensiktsmessig, og komiteen er også positiv til at studenter gis mulighet til å velge bort et metodeemne til fordel for et temaspesialiseringsemne. Om det blir innført en mulighet for enten å velge to metodekurs eller bare et sammen med et ekstra spesialiseringsemne, er det imidlertid viktig at ikke dette fra starten oppfattes som en type seleksjon av studentene, men at det finnes muligheter for å ta metodeemnet igjen senere, om studenten ønsker å ta BA-graden.

Hvis det viser seg at årsenheten har betydning for frafall i bachelorprogrammet ser komiteen det som hensiktsmessig at man på sikt gjør en mer prinsipiell vurdering av balansen i antallet studieplasser mellom de to studietilbudene. Her kan instituttet eventuelt med fordel øke antall plasser på årsenheten noe – samtidig som man eventuelt reduserer antall plasser på bachelorprogrammet. Samtidig vil det være viktig å balansere dette med hensyn til rekrutteringen fra bachelor- til masterprogrammet.

3. Bachelorprogrammet

3.1 Rekruttering/seleksjon

Bachelorprogrammet i sosiologi har i de siste årene hatt redusert søkning (selv om det har vært en viss økning i søkningen i det siste studieåret). Hva den mer langsiktige reduksjonen i antallet søknader skyldes er usikkert. Det kan ha bakgrunn i at samfunnsvitenskap for tiden ikke er blant de mest populære fagområdene, men det kan også ha mer spesifikke årsaker knyttet til sosiologitilbudet som sådan. I komiteens samtaler med ansatte ble det blant annet stilt spørsmål om programmet har rykte på seg for å være «for lett», og at sosiologi derfor ikke tiltrekker seg de flinkeste studentene. Egenevalueringen viser også at bachelorprogrammene i sosiologi og samfunnsgeografi jevnt over tiltrekker seg studenter med svakere karakterer fra videregående enn bachelorprogrammene i kultur og kommunikasjon, statsvitenskap og offentlig administrasjon og ledelse. Det er viktig for faget at bachelorprogrammet tiltrekker seg flinke studenter, og det er ikke utenkelig at en heving av ambisjonsnivået i bachelorprogrammet på sikt kan føre til at flere sterke studenter søker seg til sosiologi fremfor andre samfunnsfag. Dette må imidlertid veies opp imot faren for at

frafallet øker på kort sikt. Det viktigste er uansett at man tilrettelegger for god læring hos de studenter man har.

Det er mange måter å legge til rette for mer og bedre studentlæring: Man kan tydeliggjøre forventningene til studentene, øke omfanget på studentenes arbeidsinnsats, eller gjennomtenke hvordan eksamen legges opp for at de læringsmål som er satt for studiet kan testes systematisk. Komiteen vil ikke komme med noen klar anbefaling om konkrete tiltak, men råder instituttet til å begynne en prosess for å vurdere om- og eventuelt hvordan studentenes læring i bachelorprogrammet kan styrkes.

Komiteen vil også oppfordre instituttet til å se nærmere på om innholdet i dagens bachelorprogram kommuniseres tydelig nok ut til potensielle studenter. En tilbakemelding vi fikk i samtale med studenter var at forventningene til studiet ikke stemte overens med realitetene i den forstand at studiet var mer "akademisk" og «teoretisk» enn disse hadde inntrykk av på forhånd. Komiteen kan ikke vurdere dette, men vil understreke at man kan ha en stor utfordring hvis programmets presentasjon og profil ikke stemmer overens med studentenes forventninger. Vi ser ikke bort ifra at dette til dels kan skyldes hvordan faget fremstår på hjemmesider, emner det undervises i, fremstillingen i «samfunnsdebatten» mv. I egevalueringen gjøres det også et poeng av at «spesialiseringsemnene går rett inn i brennbare politiske temaer som migrasjon, fattigdom og marginalisering, økende press på velferdsstaten, store demografiske endringer (en økende andel eldre og minkende andel yngre), endrede familieformer og politiske tiltak som berører disse samfunnsområdene». Selv om dette naturligvis er svært sentrale emner i sosiologien, kan denne fremstillingen forsterke de «tradisjonelle» forestillingene om hva sosiologi er.

Komiteen kunne derfor ønske seg en noe større bredde i fremstillingen – som kan bidra til at sosiologi kunne appellere til det store mangfoldet i dagens studentmasse. Vi tenker her f.eks. å være eksplisitte på at sosiolog også er relevant innenfor emner som organisasjon og ledelse, innovasjon, informasjon-/velferdsteknologi, media/kommunikasjon, helse mv. Det å «åpne opp» feltet vil kunne bidra til å synliggjøre at også det private næringslivet kan ha nytte av sosiologer.

Valg av (nye) emner må naturligvis sees i lys av hvilke lærekrefter som er på ISS, og hvilke fag som undervises på andre institutter ved UiO. Komiteen er kjent med at det har skjedd en utvikling av kurstilbudet langs disse linjer, og at studentene har vært rådspurt om hva som kan være aktuelle emner. Dette er en utvikling komiteen støtter, og det er grunn til å anta at en noe større vektlegging av emner ut over de «tradisjonelle» kan øke den potensielle studentmassen. Vi ser heller ikke bort ifra at et samarbeid med andre institutter om konkrete emner (jf. vår anbefaling på masterstudiet) kan støtte opp om en slik retning.

3.2 Programdesign og struktur

Bachelorprogrammet har gjennom årene blitt endret og utviklet på ulike måter, senest i 2014 da et nytt metodologiemne ble utviklet i forkant av bacheloroppgaven. At det skjer utvikling på denne måten er et uttrykk for endringsvilje. Samtidig kan mange mindre endringer over tid også skape en viss fare for fragmentering både i programmet som helhet og innenfor enkelte emner. Programmet som helhet kan bli fragmentert dersom det er lite sammenheng mellom de enkelte emnene. Enkelte emner kan også bli fragmentert dersom ulike forelesere ikke kommuniserer godt nok om innholdet i hver forelesning. Både på programnivå og på emnenivå er det derfor viktig med god koordinering for å sikre at programmet og emnene henger godt sammen. Selv om flere tiltak har vært iverksatt for å styrke sammenhengen, er komiteen likevel av den mening at sammenhengen mellom emner og mellom forelesninger og seminarvirksomhet kan styrkes ytterligere.

Bortsett fra programrådet, som ledes av undervisningsleder, finnes det ikke et felles forum for å diskutere programmet i sin helhet (selv om metode- og teorikomiteenes arbeid har vært gode initiativer i den retning, og selv om tematikk knyttet til undervisningen jevnlig er tema i de såkalte mandagslunchene). Instituttet kan kanskje vurdere hvordan programrådet kan suppleres av et felles forum som skal bidra til et tett integrert program, også for å motvirke at emneansvarlige driver sine emner uten å arbeide tett nok sammen med andre relevante emneansvarlige (som deres emne bør ses i sammenheng med). Komiteen er kjent med at det nylig er nedsatt en arbeidsgruppe som skal se utviklingen av teoriemnene SOS 1003 og SOS 2001 i sammenheng, og dette er et tiltak som synes veldig fornuftig. En annen mulighet er å utvikle programrådet i en retning som sikrer at det kan utvikles strategier for større integrasjon.

Et mulig tiltak for å styrke sammenheng kan også finnes i litteraturen som brukes på bachelorprogrammet. Ikke minst kom det frem i samtaler med ansatte at det mangler en god sosiologisk grunnbok for SOS1000. I dag fungerer dette som et kurs som gir mange smakebiter på hva som finnes av forskning ved instituttet, men kanskje uten å presentere dette helhetlig. Dermed kan kurset lett fremstå som fragmentert. Instituttet har vært inne på tanken om å utvikle en norsk grunnbok i flere år, men uten at dette har gitt resultater. Instituttet bør endelig avklare om det dette er en oppgave for det nasjonale fagråd å ta videre, alternativt at det tas inn en engelskspråklig grunnbok.

Skrivetrening er også et mulig tiltak for integrasjon. Ved en del utenlandske læresteder brukes tiltak som «writing across the curriculum» bevisst som et tiltak som kan skape helhet og sammenheng i studiene, og som også kan bidra til en kollegial styrking av fellesansvaret for studieprogrammet.

Komiteen vil berømme dagens undervisningsleder som synes å ha et stort engasjement for å utvikle gode løsninger og som dessuten har en åpenhet for nyorientering og nyutviklinger slik at dette ikke blir et pliktarbeid, men et arbeid som drives av entusiasme. Samtidig synes

veldig mye ansvar i dag å være knyttet til denne posisjonen, og komiteen ser også at sterk koordinering av alle studietilbudene kan ha som utilsiktet effekt at kollegialiteten knyttet til det felles ansvaret for studietilbudet forvirrer. Her ser komiteen flere dilemmaer. Selv om det er viktig at det nedsettes ad hoc grupper som jobber med "ansiktsløfting" av spesifikke emner, kan slike mer avgrensede ad hoc grupper også skape nye utfordringer i programmet som helhet, ikke minst når det gjelder det samlede kurstilbudet. Selv om instituttet har en rekke spesialiseringsemner, er de i hovedsak knyttet til de tradisjonelle emnene i sosiologien. Komiteen anser (som nevnt) at instituttet med fordel bør utvide bredden av emner noe – og da på områder som kan appellere til bredere søkermasse enn i dag.

3.3 Undervisningsformer/læringsformer/vurderingsformer

Undervisningen på bachelorprogrammet synes å være relativt tradisjonell med forelesninger og seminarer som bærende elementer. Samtidig er undervisningsformene også delvis personavhengige, og flere interessante initiativ har blitt tatt for å fornye undervisnings- og læringsformene på enkelte emner. Dette ser ut til å ha blitt tatt godt imot av studentene, og her er det viktig at instituttet som sådan klarer å forankre disse initiativene mer organisatorisk og fortsetter å støtte ansatte som ønsker å prøve ut nye metoder i undervisningen.

Samtidig er det komiteens inntrykk at det i liten grad er lagt opp til muntlige fremføringer og samarbeid mellom studentene i programmet. Både evne til å samarbeide og evne til å presentere faglig stoff muntlig er viktige egenskaper både i akademia og i arbeidslivet for øvrig, og komiteen mener derfor at instituttet med fordel kan legge opp til mer av dette i programmet, for eksempel i seminarundervisningen.

I løpet av et bachelorstudium må sosiologistudentene produsere mange innleveringsoppgaver, og seminarene – særlig på emnene på 2000-nivå, som generelt har få seminarer – handler i stor grad om planlegging og skriving av slike oppgaver. Dette er positivt, ettersom skrivetrening er en viktig del av utdanningen. I mange av emnene blir oppgavene vurdert som godkjent/ikke godkjent. Komiteen mener at en mer utfyllende tilbakemelding fra sensor/seminarleder kan gi større utbytte av denne skrivetreningen, ettersom studentene da kan få tilbakemelding på hvilke deler av oppgaven som er sterke eller svake.

Vi anbefaler derfor instituttet å vurdere å innføre en ordning der studentene får mer utfyllende tilbakemeldinger på emneoppgavene. Instituttet bør også vurdere om antallet seminarøkter på emner som i dag har få seminarer bør økes, slik at seminarene i større grad kan brukes til å gjennomgå og diskutere temaene på forelesningene. Instituttet kan også vurdere om ikke seminarundervisningen på alle emner bør være obligatorisk.

Komiteens inntrykk er at seminarundervisningen ofte kan være svært personavhengig. Vi ser det derfor som positivt at instituttet har startet arbeidet med å utarbeide en veileder for seminarledere. Vi anbefaler også at seminarlederne får tett oppfølging og arenaer for å diskutere utfordringer seg imellom og å koordinere opplegget med de emneansvarlige. God koordinering mellom forelesninger og seminarer er viktige for helhet og sammenheng i undervisningen. Mange nye studenter er også i liten grad vant til undervisningsformer som forelesninger og seminarer. Det kan derfor være en fordel om noe av tiden i innføringsemnet brukes til å gi studentene en innføring i hvordan seminarene er tenkt å fungere, hva som forventes av studentene, og hvilke teknikker de kan bruke for å få mer utbytte av seminarundervisningen. Skal studenter ha utbytte av seminarene må de også trenes i samarbeid og hvordan godt samarbeid for felles læring kan tilrettelegges. Samarbeidslæring er utfordrende, ikke minst fordi mange studenter i utgangspunktet tenker at dette ikke er spesielt utbytterikt. En løsning kan være å introdusere oppmøteplikt i større grad enn i dag (jf. også kommentaren ovenfor). Dette gjøres på enkelte seminargrupper også i dag. Andre tilnærminger er å gi karakter på innleveringer, som enten teller i total karakteren, tentamen eller som et «anslag» om hvilke karakter oppgaven ville fått hvis det var eksamen, og der man også har kommentarer på styrker og svakheter som studentene kan dra nytte av i egen læring.

Et alternativ til overnevnte tilnærminger kan være å gi studentene mulighet til å velge om de vil delta i seminargrupper – eller ikke – men at det stilles «streng» krav om fremmøte, innleveringer mv. for de som velger å delta. En slik mulighet vil trolig kunne heve kvaliteten på det arbeidet som gjøres i seminargruppene, og kanskje heve statusen til seminarene på sikt fordi de da drives frem av engasjerte studenter.

3.4 Drop-out, fullføring

Andelen som faller fra bachelorprogrammet i sosiologi er relativt på linje med det frafall andre bachelorprogrammer har på fakultetet. Samtidig er det generelt viktig å drive et kontinuerlig arbeid for å begrense frafallet, men komiteen ser ingen grunn til å slå alarm om frafallstallene. Komiteen ser også på opprettelsen av årsenheten som et godt tiltak som potensielt kan redusere frafallet fra bachelorprogrammet, og vil henvise til det vi skriver om profilering og presentasjon av sosiologifaget som viktige tiltak for at studentene som begynner på sosiologi kan vite hva studiet innebærer.

Samtidig vil komiteen også hevde at god sosial og faglig integrering er en viktig faktor for å hindre frafall. Inntrykket er at bachelorstudentene ikke alltid er godt integrert i *fagmiljøet*, og vi ser at dette kan ha sammenheng med at mye vekt legges på individuelt arbeid og mindre på arbeid i grupper. Planer om å forbedre seminarene synes her å være relevante tiltak som komiteen støtter.

3.5 Relevans

Instituttet jobber for tiden med en rekke initiativ som er tenkt å bidra til å vise fagets relevans, deriblant jobbskygging, eksempelbruk fra ulike deler av samfunnslivet, planer om mer praksisrettede BA oppgaver m.m. For å utvikle dette videre kan kanskje en mulighet være å koordinere initiativene slik at studentene lettere kan orientere seg om de muligheter som finnes. I dette koordineringsarbeidet kan man eventuelt også bruke idéene om to spor på BA-graden (et med to teoriemner, ett med et teoriemne og ett ekstra spesialiseringsemne).

Både i akademia og i arbeidslivet for øvrig er det behov for mange ulike kunnskaper som en større grad av spesialisering kan være et svar på. Særlig er gode metodekunnskaper viktig og etterspurt. Komiteens oppfatning er at metodeundervisningen på programmet er god, og at det er viktig at det gjøres et kontinuerlig arbeid for å forbedre den, både for å gi studentene konkrete kunnskaper som er nyttige i arbeidslivet og for å sikre at programmet holder tritt med metodeutviklingen som foregår. Det synes, som nevnt før, å være mye endringsvilje ved instituttet; denne bør kunne utnyttes til å styrke faget i en retning som får det til å fremstå som relevant for flere enn de som satser på en forskningskarriere. Det er jo uansett kun en liten andel av studentene som går den veien.

4. Masterprogrammet

4.1 Rekruttering

Rekrutteringen til masterprogrammet i sosiologi har hatt en del svingninger i søkertallene de siste årene. Samtidig, og som det fremgår av egevalueringen, har karakterfordelingen for opptak til masterprogrammet endret seg lite de siste årene. I komiteens samtaler med de ansatte fremkom det tydelig at enkelte ønsket seg ”bedre studenter”. Inntakskvaliteten på bachelorprogrammet har gått noe ned de siste årene, og følger slik sett en trend som gjelder flere fag ved fakultetet. Komiteen vil påpeke at dersom en ønsker å heve nivået til studentene som begynner på masterprogrammet, kan dette lettest gjøres ved å heve nivået på bachelorprogrammet slik at studentene lærer mer og/eller stramme inn karaktersettingspraksisen på bachelorprogrammet slik at det blir vanskeligere å kvalifisere til opptak på masterprogrammet.

Samtidig hevdet flere av studentene komiteen snakket med at det faglige nivået ved sosiologi i Oslo var høyere enn ved andre steder som tilbyr sosiologi i Norge. Instituttet bør utnytte dette til å profilere sosiologistudiene i Oslo. Ikke minst kan uteksaminerte studenter være viktige ambassadører for faget, og systematisk alumniarbeid kan med fordel også utnyttes i rekrutteringssammenheng. Eksempelvis gir utviklingen av velferdsstaten og de omstillinger som samfunnet står ovenfor de nærmeste årene et stort behov for samfunnsvitenskapelig kompetanse. Departement, ytre etater, kommuner og

interesseorganisasjoner er både storforbrukere og innkjøpere av kartlegginger, utredninger og evalueringer, og dette bør kunne utnyttes profileringsmessig.

Vi anbefaler at ISS i større grad tar opp i seg overnevnte samfunnsutvikling i profileringen av faget. Begreper som effekter, kausalitet, evidensbasert kunnskap, merverdi/addisjonalt, samfunnsøkonomisk analyse, innovasjon, eksperiment/kontrollerte forsøk o.l. benyttes oftere og oftere i både offentlig og privat virksomhet. Her vil sosiologer kunne bidra med sin kritiske, analytiske og metodiske kompetanse i betydelig større grad enn de gjør i dag.

Komiteen anbefaler derfor en større bredde i profileringen av sosiologi som fag enn det vi ser i dag. Dette kan bety at instituttet fremover også bør vurdere å gå i dialog med andre institutter på SV fakultetet for om mulig å utvikle nye emner på masternivå, som også kan være attraktive og kombineres med masterprogrammer på andre institutter. SV fakultet bør trolig ha en rolle når det gjelder utviklingen av slike instituttovergripende satsinger.

4.2 Programdesign og struktur

Programmet virker i all hovedsak hensiktsmessig bygget opp gitt at man ønsker å fortsette med en masteroppgave på 60 studiepoeng (+ 10 poeng i metodologi som inkluderer skriving av prosjektskisse). Komiteen har diskutert alternative løsninger i programdesignet, men vil ikke anbefale noen konkret endring. Vi vil imidlertid sterkt oppfordre instituttet til å vurdere om det er mest hensiktsmessig med en 60 poengs masteroppgave eller om en mindre masteroppgave og flere enkeltemner (herunder metodefordypning) kan være et alternativ. Dette kunne også bidra til å løse det «stress» enkelte studenter opplever på første året av masterprogrammet – se under. Her er det ikke minst mulig å tenke seg at studentene kunne velge mellom ulike typer masteroppgaver, avhengig av hvilke faglige og yrkesmessige ambisjoner de har. I etterkant av Kvalitetsreformen synes studentgrunnlaget å ha endret seg noe ved sosiologi, og instituttet bør kanskje reflektere over om dagens programdesign og profil er i overensstemmelse med studentpopulasjonen.

Komiteen har også noen innspill på andre justeringer av strukturen. Vi sitter blant annet med et inntrykk av at første året oppfattes som veldig hektisk – noe som igjen kan gå utover oppstarten av masteroppgaven. Enkelte studenter mente at emnene i kvalitativ metode og teoriemnet i første semester ikke var godt koordinert. Studentene følte seg «kjempestresset» med disse to emnene kjørende samtidig. Enkelte studenter opplever også teoriemnet på masteren som en repetisjon av teorien på BA-graden. Dette er et viktig problem å adressere og hører med til utfordringene når det gjelder å koordinere ikke bare det samme programmet, men også programmene imellom.

En mulig løsning kan være å legge opp til at studentene første år kun skal ta ett metodeemne – fortrinnsvis det de forventer er relevant for masteroppgaven. Tanken er at de da lærer nok til å håndtere egen datainnsamling og analyse. Gjenstående metodeemne

kan da tas siste året – parallelt med masteroppgaven. Etter det vi forstår, er det også i dag en del studenter som ender opp med en slik løsning fordi de ikke fullfører alle seks moduler det første året.

Metodologikurset har et godt faglig fundament i utredningen fra både metode- og teorikomiteén, fordi det skal binde sammen teori og empiri på MA-graden. Problemet ser imidlertid ut til å være, at idéen er vanskeligere å bringe inn i en god form undervisningsmessig. Dette kan med fordel drøftes sammen med eventuelle endringer på MA-oppgaven.

Instituttet har fått til et samarbeid med geografene om fire spesialiseringsemner – to på bachelornivå og to på masternivå. Dette utvider det sosiologiske spesialiseringstilbudet; instituttet bør fortsette slike gode samarbeidsinitiativer ettersom dette gir anledning til å øke bredden av forskningsbaserte undervisningstilbud ved instituttet.

4.3 Undervisningsformer/læringsformer/vurderingsformer

Seminarene fremheves av studentene som viktige læringsarenaer, men hvor utbyttet av disse er svært forskjellig. Som nevnt i forhold til seminarvirksomheten på bachelornivå, er det er mange ting som skal fungere for at seminarene oppleves som nyttige læringsarenaer. En grunnleggende ting her er at det bør rettes mer oppmerksomhet til opplæring av seminarledere og formidles tydelige forventninger til deltakende studenter. I tillegg må seminarvirksomheten koordineres tydelig med de emneansvarlige. Det handler kanskje bare om å innføre noen rutiner for at emneansvarlig og seminarledere møtes og legger planer sammen, samt mer uformelt har tett kontakt om hvordan arbeidet i seminargruppene utvikler seg.

Behovet for koordinering og mer felles praksis har instituttet allerede erkjent – og komiteen vil berømme det arbeidet som er lagt ned i en veileder for seminarvirksomheten. Uten å ha vurdert utkastet grundig ser det ut til at instituttet har tatt nødvendige grep. Samtidig er det viktig å understreke at man ikke nødvendigvis løser problemet med en veileder. Det er gjennom handling at arbeidet i seminargruppene forbedres. Her vil vi utfordre instituttet til å tenke gjennom hvordan man ser for seg at veilederen faktisk skal lede frem til konkrete endringer.

4.4 Tilknytning til forskning

Komiteen ser det som en fordel om forskningen som foregår på instituttet i større grad trekkes inn i undervisningen. Komiteen anbefaler også at det gjøres tydeligere for studentene hvilke forskningsprosjekter som pågår til enhver tid og hvilke prosjekter det er mulig å knytte seg til i arbeidet med masteroppgavene.

I dag velger studentene tema for masteroppgaven fritt. Studentene synes særlig å konsentrere seg om temaer innenfor klassiske områder som ulikhet, marginalisering, kjønn m.m. der instituttet har ansatte som kan fungere som veiledere. Vi sitter imidlertid med et inntrykk av at en del studenter ønsker seg en større bredde å velge fra, f.eks. innen helsesosiologi og mediesosiologi. Komiteen ser at instituttet har en stor fordel av å kunne trekke veksler på det store antallet sosiologimiljøer som befinner seg i Oslo-området, og ser dette som en mulighet som instituttet kan utnytte i større grad enn i dag, blant annet ved å formidle kontakt mellom studenter og potensielle veiledere. Dette kan styrke forskningen på dagsaktuelle og relevante problemstillinger og samtidig gi studentene flere relevante jobbmuligheter i etterkant.

4.5 Drop-out, fullføring

Andelen som ikke fullfører en påbegynt mastergrad er ikke veldig høy sammenlignet med andre samfunnsvitenskapelige masterprogrammer. Vi ser derfor ikke noen grunn til å anbefale tiltak for å redusere frafallet. Men vi ser ikke bort ifra at en sterkere differensiering av omfanget på masteroppgaver muligens vil kunne redusere fullføringstiden.

4.6 Relevans

Komiteen sitter med et inntrykk av at en del studenter er noe usikre på fagets relevans. Et viktig trekk i sosiologien er god kjennskap til samfunnsfaglig metode, og gode metodekunnskaper er viktig for å sikre at studentene som fullfører en mastergrad i sosiologi har gode muligheter for å begynne på en forskerutdanning eller for å gå ut i arbeidslivet for øvrig. Sosiologifaget konkurrerer til en viss grad med statsvitenskap, sosialantropologi, samfunnsøkonomi og andre samfunnsvitenskaper på flere fagområder.

For å sikre relevansen til masterstudiet bør metodeundervisningen ses på som et særlig viktig element. Komiteen er derfor positiv til de tiltak som er innført om større metodefordypning (jf. metodekomiteens innstilling) slik det i dag tilbys på masterprogrammet i statsvitenskap. Dette vil gi metodeinteresserte studenter mulighet til å lære seg mer metode, noe de vil kunne ha nytte av både i forskning og i arbeidslivet for øvrig.

Sosiologien har også mye å by på i forhold til kunnskap om evalueringsmetodikk, men her kan sosiologien også ha interne konkurrenter ved SV-fakultetet. Statsvitenskap har f.eks. på masternivå følgende emne «STV4452B - Evaluering: Teorier, metoder, erfaring». Det å sikre sosiologer like god forståelse og kunnskap om slike utviklingstrekk (som i f.eks. statsvitenskap) tror vi vil gjøre studiet mer relevant; både for studenter og arbeidsgivere. Her er det igjen mulig å tenke seg at instituttet i samarbeid med eksterne sosiologimiljøer i Osloområdet kan utvikle et kurstilbud som kunne styrke relevansen ytterligere.

Instituttet har allerede satt i gang et arbeid for å gi studenter en tettere kobling til arbeidslivet. Jobbskygging og Jobbmentor er begge tiltak som skal gi studenter en klarere forståelse av det som venter dem når studiet er avsluttet. Vi er også kjent med at det organisasjonssosiologiske nettverket – som er en del av Sosiologforeningen – har vært i dialog med instituttet om tilsvarende problemstillinger. Andre aktuelle instanser som kan bidra til slike koblinger kan f.eks. være Norsk Evalueringsforening, og ulike interesseorganisasjoner (på f.eks. arbeidstaker- og arbeidsgiversiden).

Vi anbefaler ISS å i større grad å ha kontakt med slike miljøer; enten for å gi studenter muligheter til å få input fra miljøer utenfor academia og/eller legge bedre til rette for masteroppgaver som kan inngå i «ordinære» prosjekter. Selv om vitenskapsbutikken i dag er en slik ressurs for instituttet og for sosiologistudentene, tror vi også at en rekke andre aktører kan bidra. Det krever imidlertid at instituttet tar en mer aktiv rolle i forhold til å utløse et slikt samarbeid.

5. Avsluttende vurdering

I en evaluering vil ofte de problematiske sidene ved studietilbudene ha størst oppmerksomhet, og komiteen vil i denne sammenheng understreke at sosiologistudiene som er vurdert fremstår som meget solide og gjennomtenkte. Instituttet har en aktiv og pågående holdning til å løse de utfordringer som studietilbudene har, og må berømmes for å ha vilje til å teste ut nye løsninger. Årsenheten i sosiologi er et eksempel på dette. Metodologiennene, nye praksiser i undervisning og læring med bruk av ny teknologi er andre eksempler. Samtidig ligger det en fare i at mye av endringsarbeidet blir fragmentert, individualisert og mer «tilfeldig» implementert. Komiteen ser behovet for en helhetlig gjennomgang av hvordan sosiologien som fag presenteres overfor studentene, og at man er tydelig på den profilen som studietilbudene har. Her synes instituttet å ha en uavklart holdning til hvordan forskningsinteressene til instituttets ansatte kan kombineres med de krav til relevans og yrkesretting som studentene i større grad synes å målbære. Komiteen ser ikke på dette som en motsetning. Tydeligere profilering, mer intern differensiering i studietilbudene, og et systematisk samarbeid med eksterne sosiologimiljøer i Oslo-området er noen av de mulighetene som foreligger og som instituttet bør diskutere.